

Chernelházadamonya

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017

116/2017. (XII.14.) sz. önkormányzati határozattal elfogadva

1. Bevezetés, köszöntő

Kedves Olvasó!

A 2016. évi LXXIV. törvény a településkép védelméről változást hozott mindennapi életünkben, hiszen egy rendezettebb jogszabályi környezetet teremt az épített- és táji környezet számára a településeken. Ez azt is jelenti, hogy a településkép védelméről minden településen, immár külön, helyi rendelet kell alkotni, ami a helyi építési szabályzat mellett fontos szabályozó elem lesz főként az építkezések, átalakítások, felújítások során. A helyi településképi rendelet megalkotásához, jelen Településkép Arculati Kézikönyv nyújtja a szakmai alapot.

A Kézikönyv, amit most kezében tart, egy olyan útmutatót jelent, ami közérthető formában hivatott elmondani és elmagyarázni, azokat az építészeti irányokat és javaslatokat, amit a település épülő, fejlődő jövőjében majd az itt élők és a beruházók számára alapul kell venni. Többnyire a „Hogyan?” kérdésre ad egzakt választ, a településen már fellelhető jó példákkal és egyéb magyarázó ábrákkal. Célja, a közérthetőség, a mindennapi felhasználást szolgálja és segíti.

A Kézikönyv egyik legfőbb célja tehát az értékmegőrzés, az épített örökségünk, múltunk megőrzése és annak, jövőbeliségének szilárdabb alapokra helyezése. Bízunk benne, hogy a Kézikönyv valóban használható lesz Ön számára és megfelelő alapot biztosít arra, hogy sikeresen megvalósítsa céljait, ezzel is gazdagítva a települést!

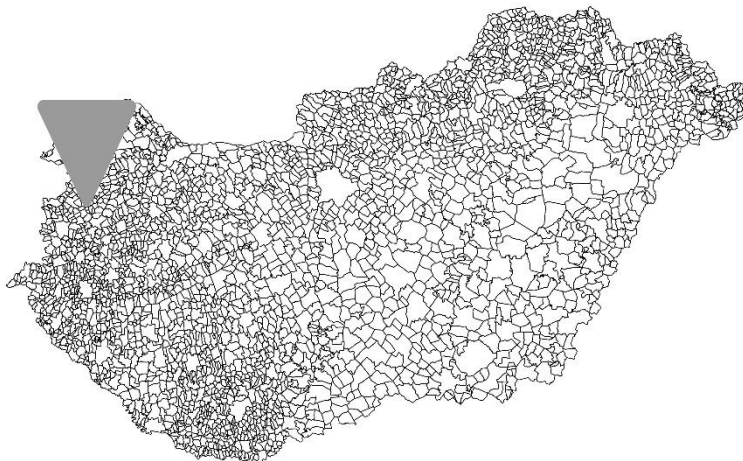
Reméljük, a Kézikönyvet tovább bővíti majd jó példával, ezzel is segítve a Kézikönyv és egyben a település folyamatos fejlődését!

Virág Attila

geográfus

1. Chernelházadamonya bemutatása

Chernelházadamonya község Vas megyében, a Sárvári járásban a Nyugat-magyarországi Peremvidék nagytáj északi részén, annak a Kisalfölddel határos területén, a Sopron–Vasi síkság középtájának a Répce-sík kistáji részének déli peremén található. A falu lakónépessége 183 fő, területe 785 hektár (KSH, 2017.).

A Damonya helynév a szláv eredetű Damana/Domonja személynévből, magyar névadással keletkezett. Ez azt jelenti, hogy a honfoglaló magyarok itt, a Répce mentén szláv települést találtak, amelyre rátelepülve alakult ki a mai falu elődje. A falu kialakulása ezek alapján a X. századra tehető.

Damonya település egysége a XV. század első felében azzal szűnt meg, hogy a Chernel család a birtokrészét Chernelháza néven különválasztotta a falu eredeti nevét megőrző Damonyától.

Az ősi település a Répce öntésterületének peremére épült, egysoros beépítésű falu volt. A portákhoz tartozó földterületek a Répce folyó öntésterületének kiváló minőségű földterületei felé nyújtóztak. A település számára ez a természeti potenciál jelentette a megélhetési alapot hosszú történelmi időszakokon keresztül. A település szerkezete az idők során nem sokat változott. A két település, majd településrész lassan közeledett egymáshoz, de teljesen nem nőttek össze. A településrészek között ma is szántóföldek húzódnak. Az 1806-1869 között készült második katonai felmérés térképén már látszik, hogy a fő út másik oldalán is kezdtek megjelenni a lakóházak a hozzájuk tartozó földterületekkel. A falu határa kiemelkedően jó feltételeket biztosít a szántóföldi növénytermesztéshez, dús, kiváló minőségű fűvet adó rétjei pedig biztos alapjai az állattenyésztésnek.

Chernelháza és Damonya az 1. (1763-1787) és 2. (1763-1787) katonai felmérés térképén,
Forrás: mapire.eu

A földhasználatot kezdetben meghatározó talajváltó, de még a kétnyomásos rendszerről sem maradtak fenn írásos emlékek. Ugyanakkor a dűlőnevek a háromnyomásos talajhasználat korai, a XVI. századra tehető bizonyítékait szolgáltatják. A falu és az itt élők sorsát meghatározóan befolyásolta, hogy a középkorban kialakult birtokviszonyok alapján, a hűbéri társadalom egész ideje alatt kismemesi község maradt.

Az eredeti település kettőssége 1926. január 1-jén, Chernelháza és Damonya egyesítésével szűnt meg. Az egyesített falu 1927-ben kapta véglegesen a ma is érvényes Chernelházadamonya nevét.

2. Örökségünk, büszkeségeink

Simon-kúria

Simon-kúria a Fő utca 59. alatt található, szabadon álló, földszintes, téglalap alaprajzú épület. A kúriát építtető Simon család a 19. század elején szerzett birtokokat a településen, itteni rezidenciájuk 1858-ban már biztosan állt a kataszteri térkép tanúsága szerint. Az 1945-ös kisajátítás után a Répcevíz Termelőszövetkezet kezelésébe került a kúria, amely irodákat helyezett el falai között, illetve a korábbi tulajdonos özvegyének is itt volt egy lakrésze. Később a tanácsházát és a művelődési otthont is az épület egyik részében helyezték el, majd az 1980-as évek végétől ismét csak a tsz használta. Az épület helyi védelem alatt áll.

A kúria a Répcevíz 2001 Kft. székhelye, amely közel 2000 hektáron gazdálkodik. Fő tevékenysége a növénytermesztés, de foglalkozik állattenyésztéssel, mezőgazdasági bér munkával, terménykereskedelemmel, sőt vadgazdálkodással és falusi turizmussal is.

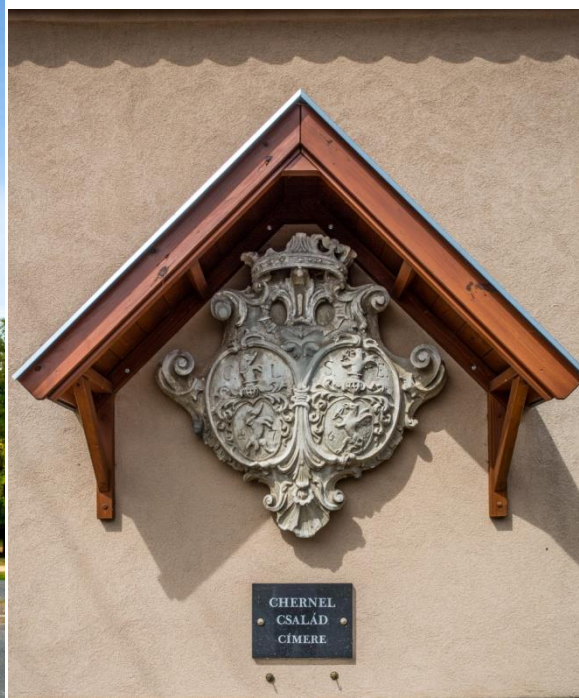

Szent Vendel szobor

A Szent Vendel szobor a Vasút utca és a Fő utca kereszteződésében áll, amely érdekes alakban, pásztorfiúként ábrázolja az állattenyésztők, pásztorok védőszentjét. 1854-ben állíttatta Végh Johanna az 1851. év emlékére.

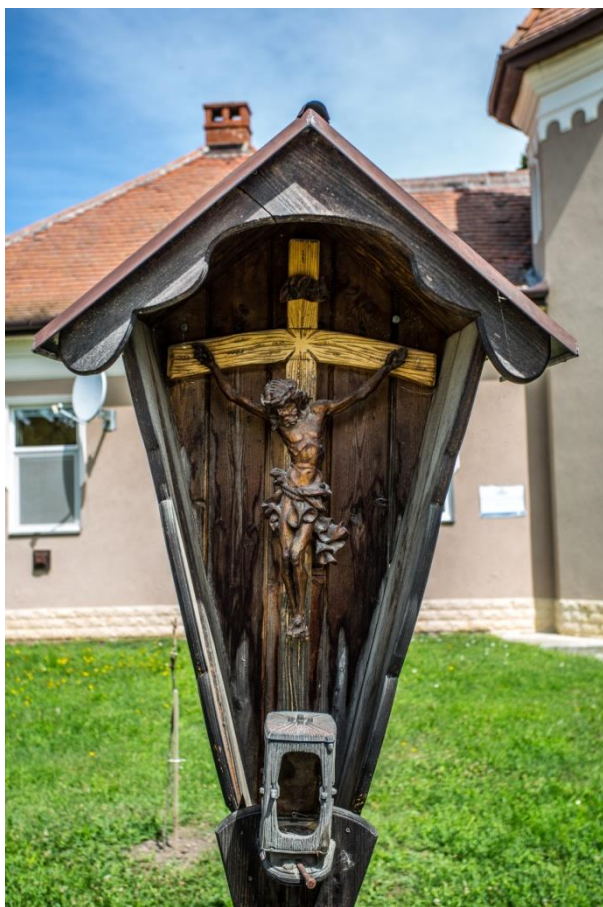
Harangtorony Fő utca

Kápolna Fő utca 26.

Kereszt fából faragott Krisztussal

II. Világháborús emlékmű

Helyi védelem alatt álló művi értékek

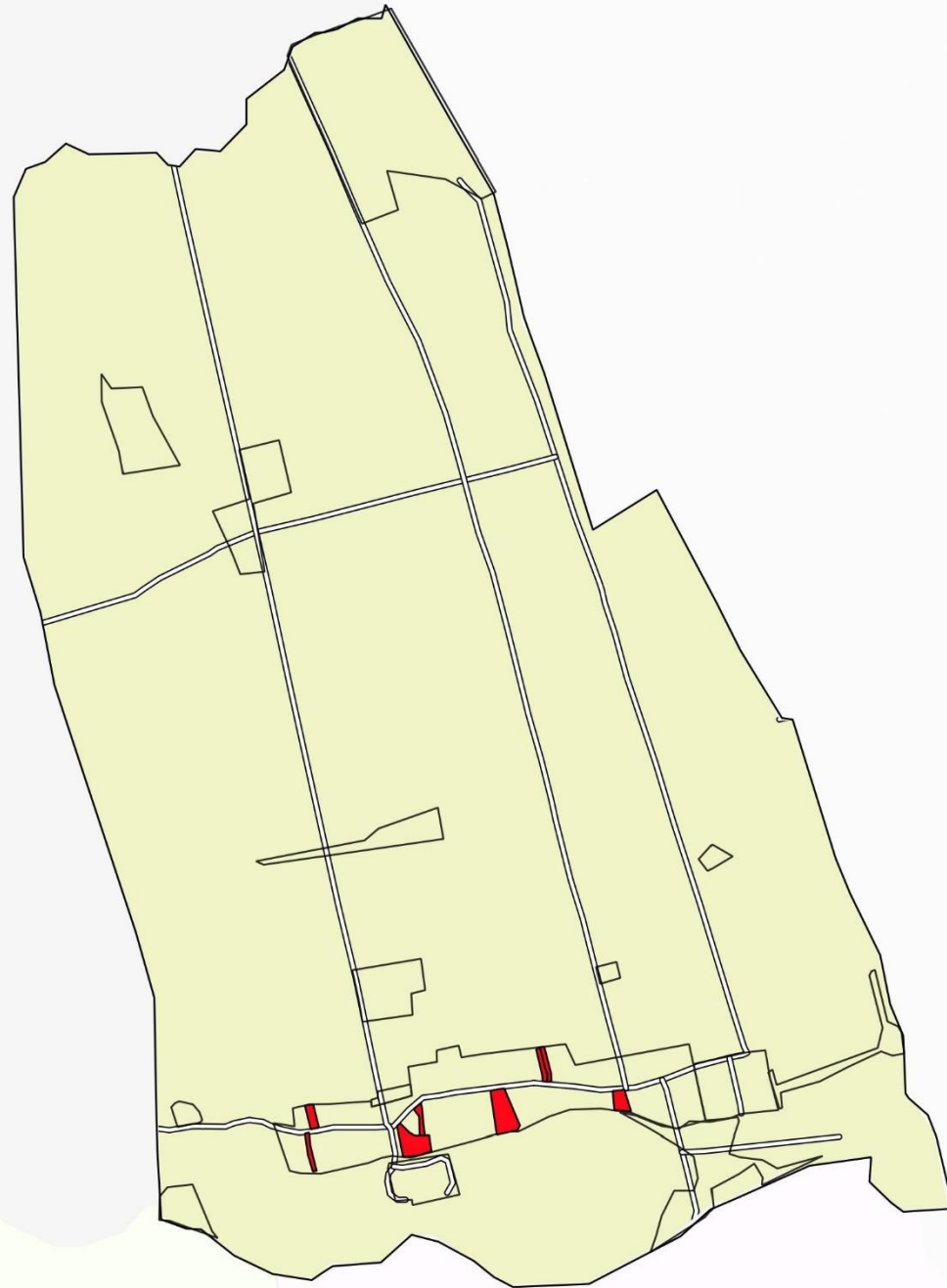
- Simon kúria 138 hrsz;
- Végh kastély és magtár 125/1 hrsz.
- Fő utca 6. hs. - 95 hrsz
- Fő utca 7. hs. - 108 hrsz
- Fő utca 39. hs. - 128/1 hrsz (egykori kastély sarokszobája)
- Fő utca 76.hsz. - 37 hrsz
- Fő utca 78.hsz. - 36 hrsz
- Fő utca 91.hsz. - 155/1 hrsz

Védendő vallási és fogadalmi emlékek:

- Harangtorony Fő utca -16/4 hrsz
- Lurdi barlang 071 hrsz;
- Fő utca 16. – Kereszt
- Fő utca 49. – Kereszt
- Fő utca 64. – Kereszt
- Fő utca 102. – Kereszt
- Fő utca 126. – Kereszt
- Vasút utca 069 hrsz Kereszt
- 8614. jelű út mellett 062/10 – Kereszt
- Szt. Vendel szobor Fő utca 26.
- Szűz Mária kisdéddel szobor Vasút utca -75 hrsz.

 Helyi egyedi védelem

Védett természeti értékek és tájvédelem

Chernelházadamonya természetileg sokszínű, értékes területen fekszik. A települést érinti az ökológiai folyosó övezete és a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete is.

A település Répce folyó menti természeti területei európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területnek számítanak, azaz Natura 2000 területek. Ide tartoznak a galériaerdők és a mellettük elterülő rétek, kaszálók.

A települést a Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó övezete érinti.

A terület jelölő élőhelyei:

- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei

A terület jelölő fajai:

- vágócsík (*Cobitis taenia*)
- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- vidra (*Lutra lutra*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- tarajos götte (*Triturus cristatus*)
- vérűboglárka (*Maculinea teleius*)
- zánótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- haris (*Crex crex*)

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek

Chernelházadamonya lakóterületét két részre lehet arculati szempontból osztani. A legnagyobb terület a Fő utca alkotta Ófalu, melyben leginkább sátortetős épületek vannak, illetve itt találhatóak a kastélyépület körüli régi cselédházak.

A másik, az Ófalutól karakterében eltérő településrészek, a Vasút utca és a Mező utca, melyek újabb, főként kertvárosias jellegűek, az utóbbi évtizedekben épült lakóházakkal.

A külterületet három karakterű területre osztottuk: természeti terület, gazdasági terület egyéb külterület. A természeti területet az ökológiai folyosó területe alkotja.

1. ÓFALU

Fő utca

2. KERTVÁROSÍAS, KERTES TELEPÜLÉSRESZ

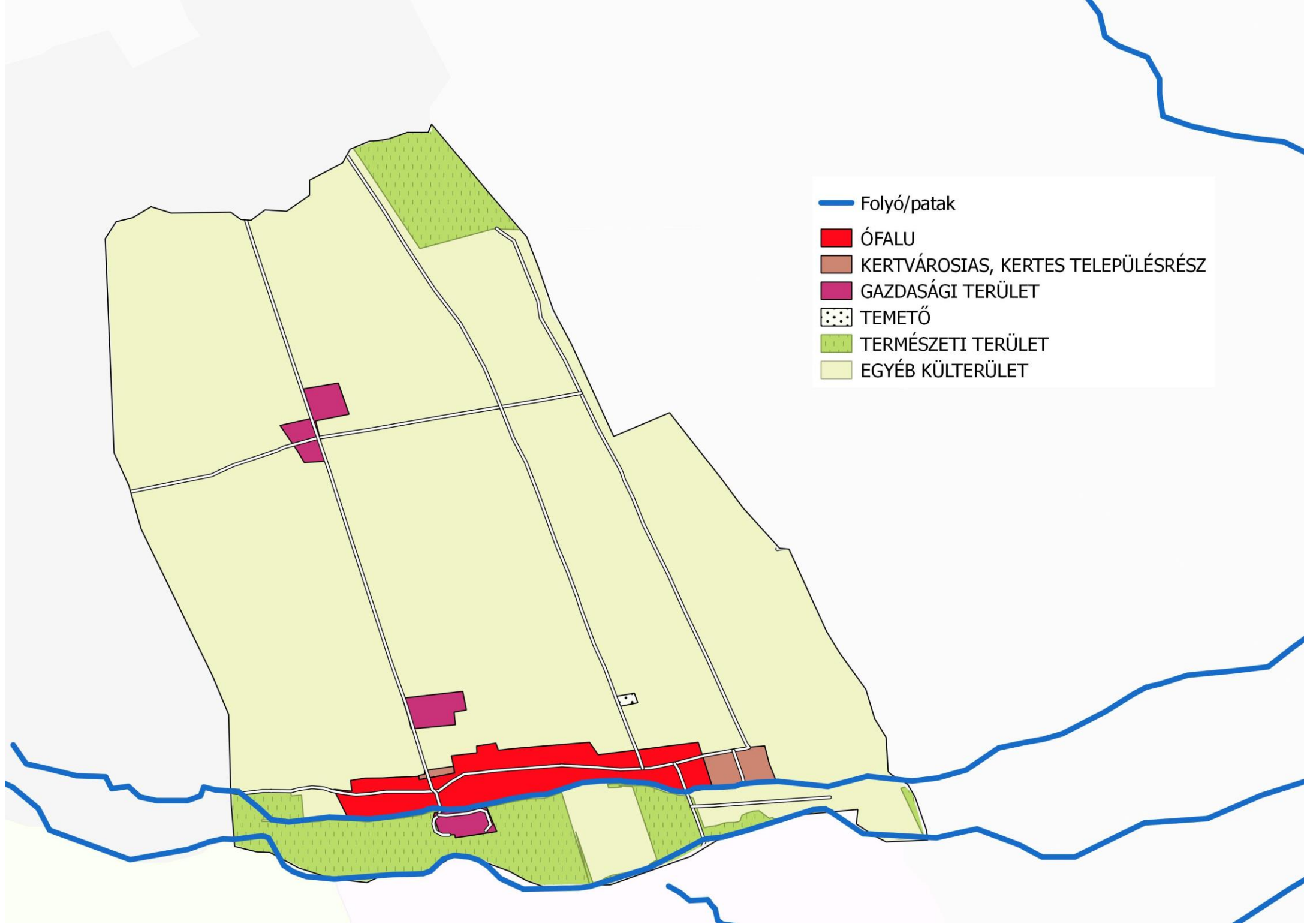
Mező utca, Vasút utca

3. EGYÉB KÜLTERÜLET

4. TERMÉSZETI TERÜLET

5. GAZDASÁGI TERÜLETEK

6. TEMETŐ

— Folyó/patak

ÓFALU

KERTVÁROSÍAS, KERTES TELEPÜLÉSRSZ

GAZDASÁGI TERÜLET

TEMETŐ

TERMÉSZETI TERÜLET

EGYÉB KÜLTERÜLET

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

ÁTFOGÓ TELEPÜLÉSKÉPI JAVASLATOK

Telepítés

A település fő utcáján a házak nagy része merőleges az utcára. Ez alól csak azok az épületek kivételek, melyek a régi, hosszú, nyeregtetős házak felújításakor azok elejébe épültek párhuzamosan az úttal. Az épületek egy része, főleg a régebbiek előkert nélküliek, utcafrontos beépítésűek, míg a később épült házak már előkerttel rendelkeznek. A településre az oldalhatáron álló beépítési mód jellemző. Ennél a beépítési módnál az épület helye és az oldalhatáron álló homlokzati nyílászárók elhelyezése korlátozott, viszont előny a védettebb udvar. Egy jó arányú oldalhatáros épület egyszerű tetőformájával gazdaságos kialakítást tesz lehetővé, jól tagolható, és rugalmasan bővíthető.

Az új épületeket, építményeket a meglévő, illetve a fokozatosan kialakuló állapotokhoz igazodóan kell elhelyezni és kialakítani úgy, hogy azok a történeti fejlődés során kialakult telekstruktúrát és helyi építészeti karaktert megőrizzék. Felújítás, vagy új építés esetén a már kialakult, hagyományos beépítési módokat, illetve szabályokat az utcakép védelmében követni kell.

Javaslat: Igazodjunk a már kialakult, harmonikus rendhez!

Magasság

Az Ófalu településrészen jellemzően földszintes épületek állnak, ezért új építésnél is igazodjunk a meglévő környezethez! A település vonzó arculatának egyik kulcsa a hagyományos épületmagasság. Az újonnan épülő, esetleg felújítandó épületeknek is hasonló magasságúnak kell lennie, mint a szomszédos házak. A kedvező utcakép megtartása és kialakítása érdekében az épületek utcai homlokzatmagasságának és utcai homlokzatszélességének megközelítően azonosnak kell lennie.

Az épületmagasság maximum 4,5 méter lehet.

Javaslat: Egy kialakult épületmagasságú utcasort ne törjünk meg egy látványosan magasabb, nagyobb tömegű épület beépítésével!

Tetőforma, tetőhajlásszög

A településen kontytetős, nyeregtetős és sáortetős épületeket lehet látni. A lakóterületen csak magas tetős épület létesíthető 35-45° közötti tető hajlásszöggel.

A nyeregtetős kontytetős házakból álló utcaképbe ugyanilyen tetővel kerüljenek az új házak vagy a felújított házak. A meglévő épületek közé épülő új háznak, vagy a felújított épületeknek hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben álló többi háznak. Lapos tetővel építendő lakóház a település kialakult arculatába nem illeszkedik.

Javaslat: Új építés esetén a területre jellemző, hasonló tömegű és egyszerű tetőformájú épületben gondolkodjunk! A túl meredek („alpesi”) illetve túl alacsony („mediterrán”) hajlásszög, vagy a tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat és megbontja a falu utcaképét, ezért kerülendő!

Kerítések

A településen hagyományosnak számító kerítéstípus az alacsony, áttört betonkerítés. Jellemző, de nem hagyományos a tömör betonkerítés, illetve a betonlábazatos vaskerítés. A lábazat anyaga minden esetben beton, mivel a térségben az építkezéshez felhasználható terméskő a geológiai viszonyok miatt nem volt elérhető.

A településen javasolt a vakolt, festett lábazatú áttört kerítések építése és a természetes anyagok közül a fa előnyben részesítése.

Javaslat: Kerítések kialakítása során is alkalmazkodjunk az utcában már kialakult szokáshoz, stílushoz, rendhez!

Zöldterület, kertek

A település lakóházai előtt, az utcán sok helyen jellemző a tuja, az akácfa, a fagyalból ültetett sövények, valamint a mályva bokrok.

A tuja és fenyőfélék egyre érzékenyebbek a didimaszcellás pikkelylevél barnulás nevű betegségre, mely a növények teljes elszáradását okozza. Érdekes ezért a fenyőféléket folyamatosan figyelemmel kísérni és a beteg egyedeket azonnal eltávolítani a területről. A településen a növényállományban még nem látható nyoma ennek az ország legnagyobb felében már jelentkező vésznek, de ajánlott az örökzöldek mellett a különböző, nem tájidegen gyümölcsfák, például szilva, dió ültetése, de érdemes próbálkozni az éghajlatot kedvelő egy-egy hársfa telepítésével is.

A kertek kialakítása során törekedjünk a rendezett, minél nagyobb felület növényzettel történő telepítésére. Kerüljük a nagy összefüggő zöldmentes, kő borította felületeket!

A kertek hátsó részében elhelyezkedő gazdasági funkciójú épületek fedésénél törekedjünk a lakóépület fedéséhez harmonizáló anyagok használatára!

Javaslat: Törekedjünk a rendezett utcaképre a gyepterületek rendszeres karbantartására. A kertek kialakításakor növeljük a hűs, árnyékos, zöldfelületeket!

Fényszennyezés

Kerülni kell a hideg, fehér fényű világítást. A talajszintbe épített fényvetőket melyek felfelé sugároznak lehetőség szerint kerüljük! A fényeknek, díszkivilágítás esetén is lefelé kell irányulniuk. A 22 óra utáni időszakban kevesebb fény is elegendő, a köztérek fényét javasolt csökkenteni, valamint célzottan a szükséges területre irányítani, ilyenkor a nem közcélú világítást érdemes kikapcsolni.

ÓFALU

Héjazat

A tetők anyaga jellemzően égetett cserép, kis részben pala. A tetőfedés során érdemes az égetett cserép szín alkalmazása az egységes arculat érdekében.

Felújítás során javasolt a matt, égetett, természetes alapszínű, nem engóbozott agyagcserep fedés használata. Kerülendő a mű antikolt vagy egyéb mintázatú, nem természetes színű és anyagú cserepek, vagy egyéb anyagú fedések (lemezek, zsindelyek) alkalmazása.

A cserép anyaga és színe mellett fontos a megjelenése is. A cserép formáját tekintve a klasszikus hódfarkú vagy egyenesvágású cserepek ajánlottak, melyek számos rajzolatban helyezhetők el a tetőn. A település nagy részén nem ajánlott a túlhatározott karakterű, szinte önálló életet élő nagyhullámú, nagyméretű cserepek alkalmazása. Kis tetőfelületen ezek a cserepek torzítják a ház külalakját.

A fenti ajánlások vonatkoznak a melléképületekre is, hiszen látványukkal ezek is hozzájárulnak a településképhez.

Javaslat: Figyeljünk arra, hogy a melléképületek héjazata is ugyanolyan anyagból készüljön, mint amit a főépületnél is alkalmazunk!

Homlokzat

A házak megjelenésének egyik fő hordozója a homlokzat architektúrája. A lakóépület homlokzatán vakolt homlokzatot alakítsunk ki, közel sima felülettel. Kapart, dörzsölt, szórt felületképzések is megengedettek, de a legrégebbi épületek esetében inkább a sima felületet válasszuk, mert ez a hagyományos.

Színválasztáskor a fehér és ahhoz közeli árnyalatokat részesítsük előnyben! A homlokzatfelületek nagysága nem igényli több szín használatát.

A homlokzat tagolását a lábazat és esetleg a belső födém magasságának vakolat-tagozatos vagy párkányos megjelölése adja.

Az épületek homlokzatai egyszerűségükben mutatják meg legszebben magukat. Az utólagosan felragasztott stukkók rontják az épület külalakját, azonban az eredeti, vakolattal kialakított, visszafogott stílusú díszítő elemeket, melyek ezen épületek némelyikére jellemzőek, mindenképpen őrizzük meg. A homlokzat túldíszítése nem kívánatos.

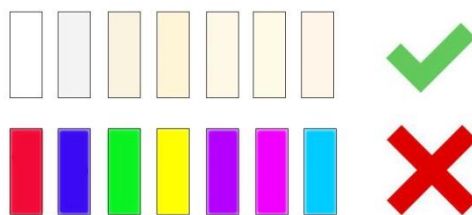

Hőszigetelés

Az épületek esetleges szigetelésekor figyeljünk az alábbiakra:

A hőszigetelő kéregbe burkolt házak elveszíthetik a helyre utaló egyediségüket. Védett homlokzat esetén javasolt a belső oldali hőszigetelés, melyhez kérni kell szaktervező segítségét. Külső oldali szigetelés esetén építészeti tervek alapján gondoskodni kell az eredeti homlokzattárszerek visszahelyezéséről, melyhez szakember segítségét kérjük. Kőpárkánnyal díszített homlokzatok esetén jó megoldás lehet, ha olyan szigetelőanyagot választunk, melynek vastagsága megengedi, hogy az eredeti díszek a helyükön maradjanak, és a síkváltások megtartásával ne veszítsék el homlokzattagoló szerepüket.

A karakter nélküli, több átalakításon átesett épületek esetében a hőszigetelés jó, egyben vissza nem térő alkalom a homlokzat újragondolására, az Ófalu hagyományait szem előtt tartva.

Javaslat: Ne használjunk feltűnő és kirívó színeket a homlokzatokon! A fehér és ahhoz közeli árnyalatokat részesítsük előnyben!

Nyílászárók

A település hagyományos homlokzata kettő vagy négy szimmetrikusan elhelyezett ablakkal néz az utcára. A homlokzat a ház arca, ezért mind az új építésnél, mind pedig a felújításnál kövessük e jellegzetességet!

A nyílások és a tömör falfelületek jellegzetes aránya karakteres arcot ad a háznak. Amennyiben felújításkor, vagy új építésekor nagyobbra, szélesebbre vesszük ezeket a nyílásokat, a ház arca idegenül fog hatni környezetében.

A hagyományos házakon az ablakok osztottak és álló formátumúak. A hagyományos, osztott ablakok stílusát a korszerű, hőszigetelt üvegezésű nyílászárókkal is tökéletesen lehet érvényesíteni. Nyílászárók felújításánál a fa használata javasolt. Műanyag nyílászárók esetén pedig a fa hatásút részesítsük előnyben. Tartsuk meg az eredeti ablakkiosztást, méreteket és darabszámot.

Az ablaknyílás aránya meghatározó: a nyílások nyújtott arányúak, azaz magasabbak, mint szélesebbek. Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak. Lehetőleg válasszunk faanyagú nyílászárókat.

A település hagyományos házainak ablakára utólag felszerelt fehér színű redőnytokok helyett a rejtett tokos változatot válasszuk. Színben pedig fa vagy famintázatú, az ablakkerettel azonos színű árnyékoló szerkezetek szereljük fel. A legjobb megoldás a tömör kialakítású vagy a lamellás külső spaletta felhelyezése lehet.

Javaslat: A hagyományos, osztott ablakok stílusát a modern nyílászárókkal is tökéletesen lehet érvényesíteni!

Lábazat

Hagyományosan a ház alja mindig sötétebb tónusú, „nehezebb” mint a falazat. A lábazat anyaga hagyományosan vakolt és festett volt, helyben kitermelhető kő hiányában. A hagyományos házak lábazatát általában szürkére festették. Kerüljük a csempeszerűen ragasztott kőutánszatokat!

Hőszigetelés során legyünk figyelemmel a lábazatkialakításra! Ha az épület padlószintjét figyelembe véve hőtechnikai akadálya nincs, jó megoldás lehet a lábazat eredeti állapotában való meghagyása. Ezzel ugyan a hagyományostól eltérően a lábazat síkja a külső fal síkja mögé kerül, mégsem okozunk akkora kárt a településképp és az épület karaktere szempontjából, mint teljes elbontásával.

Jó megoldás, ha a házunk és kerítésünk lábazata azonos színű, de mindenképpen harmonizáljanak egymással, mutassanak egységes képet.

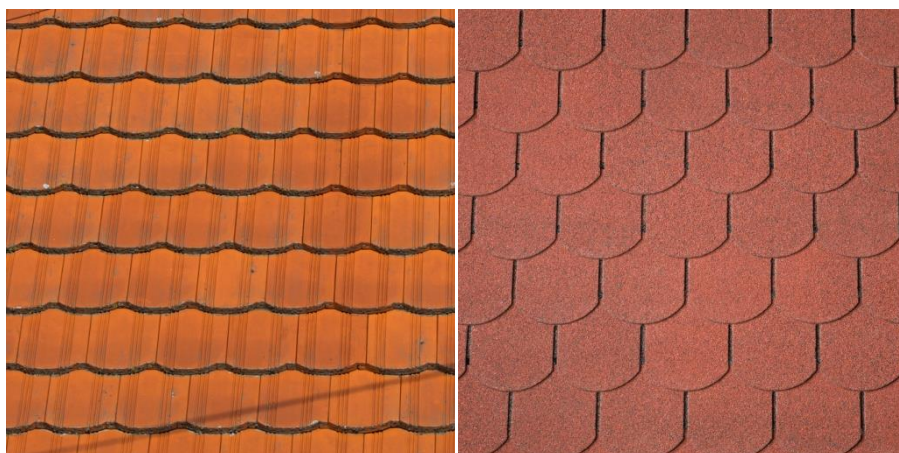
Javaslat: Lábazatok készítésekor, felújításakor kerülendő a ragasztott, csempeszerű kövek felhelyezése. Főleg a régebbi, hagyományos házak esetében mellőzzük ezek használatát!

KERTVÁROSIAS, KERTES TELEPÜLÉSRÉSZ

Héjazat

A kertvárosias, kertes településrészen az épületek héjazása történhet égetett cserepekkel és zsindellyel is. A tetőfedő anyag viszont itt is az égetett agyag színű, illetve ahhoz hasonló árnyalatú legyen!

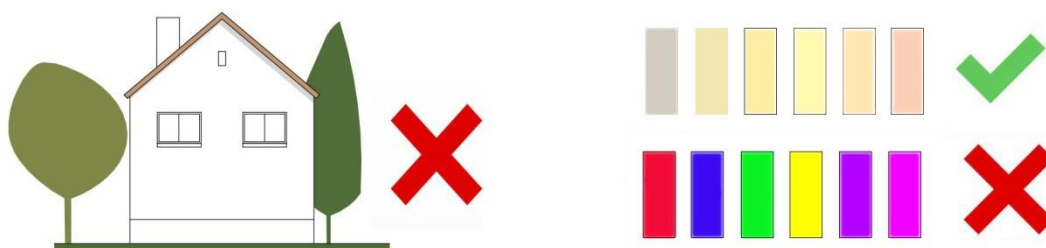

Javaslat: Kerüljük a nem természetes színű tetőfedő anyagok használatát!

Homlokzat

Vakolt homlokzatot alakítsunk ki, közel sima felülettel, kapart, dörzsölt, szórt felületképzések megengedettek. Ne használjunk feltűnő és kirívó színeket a homlokzatokon, inkább törekedjünk a pasztellszínek használatára!

Javaslat: Kerüljük az Ófalu településrészre inkább jellemző világos, fehér homlokzati színeket! Használjunk pasztellszíneket, azok világosabb tónusait!

Nyílászárók

Lehetőleg válasszunk faanyagú vagy fa mintázatú nyílászárókat, de a műanyag nyílászárók használata is megengedett. Tartsuk meg az eredeti ablakkiosztást, méreteket és darabszámot.

Javaslat: Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése megengedett, de ahol lehet, gondoljuk át a rejtett, fa vagy famintázatú, lehetőleg a nyílással azonos színű árnyékoló szerkezetek elhelyezésének lehetőségét!

TERMÉSZETI TERÜLET, EGYÉB KÜLTERÜLET, TEMETŐ

Chernelházadamonya értékes természeti és tájképi területen fekszik. Védett területei a természeti értékek, az állat és növényfajok sokszínűségének fenntartását, valamint a tájkép megőrzését szolgálják.

A tájkép a falu arculatának meghatározó eleme. A védett tájkép fenntartása érdekében, ahol a szabályok az építkezést nem tiltják, ott a külterületi épületeket hagyományos formában, természetes anyagokból kell kialakítani, és magasságuknál különösen figyelni kell, az alacsony, tájba simuló méret betartására.

Az épületek tetőfedésére égetett cserép, vagy azzal egyező színárnyalatú betoncserép javasolt. A csillogó és rikító színű fémfedést, illetve fémborítást minden épület esetében mellőzzük, mert zavaró hatású lehet a tájban!

Mezőgazdasági és ipari épületek esetében a semleges vagy természetes földszíneket érdemes alkalmazni a homlokzatok színezésekor.

A közművezetékeket és az elektronikus hírközlési vezetékeket és azokhoz tartozó építményeket tájba illesztett módon, kell elhelyezni, ha mód van rá, akkor a felszín alatt.

A külterületi fásítás során kizárólag őshonos fafajokat lehet ültetni, más fajok habitusukban, karakterükben megváltoztatják a tájképet.

A település külterületén kisebb foltokban, a Répce folyó mentén egy-egy kiszélesedő árterületi részen, illetve a település déli szegletében találunk erdőket. A külterületi erdősítéseknel ökológiaailag is mérlegelt szemléletet javasolt alkalmazni mind a telepítési hely kiválasztás, mind az erdők fafaj összetételét tekintve.

A tó a településen is áthaladó biotóp hálózat fontos egysége, a vízi élővilág, kételtűek, rovarok és madarak élőhelye. A tó, mint a biotóp hálózat része kapcsolatban áll a Répce folyóval és

annak árterületével. A tó ökológiai szemléletű fenntartása az élővilág szempontjából és a tájkarakter megőrzése érdekében is különösen fontos. A tó körüli növényzet telepítése esetén mindig előnyben kell részesíteni az őshonos fajokat. Kerülni kell a tájidegen dísz örökzöldek telepítését, egy esetleges parkosítás során. Magaskőrös, bokorfűzek, éger telepítésével növelhetjük a tó és környékének sokszínűségét, ezzel erősítve a hely ökoszisztéma fenntartó képességét.

GAZDASÁGI TERÜLET

A gazdasági területek, bár a lakóterületen kívül helyezkednek el, de látványuk lenyomata mégis a településhez köti őket.

Az újonnan épülő létesítményeknél javasolt a települési karakterhez való illeszkedést, természetes, helyi anyagok használata! Mellőzzük a fényes, csillogó anyagok, élénk színek használatát! Mindez az eredeti tájkép fenntartása érdekében is fontos.

6. Jó példák

Épületek, építészeti részletek

Ez a házrészlet jó példa az ófalusi héjazatra, annak formájára és színére, valamint az eredeti belső redőnytok megtartására. Egy utólag felszerelt külső redőnytok vizuálisan csökkentti az ablak méretét, ezzel megváltoztatva a ház homlokzatát.

Az Ófalu egyik szintén szép példája ez a ház. A homlokzat színe, és visszafogott díszítése, a hagyományos stílusú és színezésű ablakok emelik példaértékűvé az épületet.

Az Ófalu karbantartott takaros kis háza szintén jó példát mutat a településrész házai számára. Követendő a tető héjazatának anyaga és formája, az eredeti formájú, de új ereszcatornák, a homlokzat színe, a hagyományos ablakkiosztás és ablakméretek megtartása, valamint a belső redőnytokok alkalmazása.

Hagyományos (öntött betonból készült, alacsony, áttört) ófalui kerítés mögött igényesen felújított lakóház hagyományos fehér homlokzattal, eredeti héjazattal és belső redőnytokos ablakokkal.

Kövessük a régi példát és kertünkbe bátran ültessünk nagylombkoronájú őshonos fákat, melyek védelmet nyújtanak az időjárás viszontagságai ellen, ugyanakkor karakteres megjelenésükkel pozitívan befolyásolják az utcaképet és a táj hangulatát.

Felújítás alatt álló épület hagyományos stílusú zsalugátere

Egyedi kerítés részlete. A kerítés a helyben meglévő építőanyag, a kavics felhasználásával készült.

7. Jó példák

Sajátos építményfajták, egyéb műszaki berendezések

Ötletesen feldíszított utcai közműdoboz.

Egyedi utcadíszek

Napelem, napkollektor

Magyarországon is egyre elterjedtebb a napenergia felhasználása. Napelemen kívül a napkollektor használata is kezd elterjedni. Mindkét esetben a technológia adott, a napelemek, napkollektorok kinézetén esztétikailag nem lehet javítani, azonban a tetőkre való felhelyezésnél az esztétikai megjelenésre már oda kell figyelni több szempontból is.

Ezeket a berendezéseket az utcakép védelmében az utcafronttól a lehető legtávolabb, például a hátsókerti tetőfelületen célszerű elhelyezni. Érdeemes a paneleket egy tömbben tartani, a lépcsőzés és az ugráló vonalvezetés megbontja a tető egységes, nyugodt látványát.

Elhelyezésük csak oromzatos magastetőn, és kizárólag a tetősíkban maradva kívánatos, ne döntsük meg semmilyen irányban. Védett utcakép, vagy homlokzat esetén, vagy ha a déli tájolással a fentiek nem egyeztethetők össze, meggondolandó a kertben, támfalra, esetleg a kerítésre való telepítésük.

Parabola, légkondicionáló, parapet, riasztó

Az utcai homlokzatra ne helyezzünk parabolaantennát, légkondicionáló berendezés külső egységét, illetve ha lehet parapetet se, valamint közművezetékét közterületről látható módon se helyezzünk el. Ezek mind megbontják a homlokzat egységét, még akkor is, ha egy szépen felújított épületről beszélünk. Ezek kerüljenek a ház hátsókert felé néző falfelületére.

A riasztóberendezésről is külön szót kell ejteni. A riasztó külső egysége a legszebb homlokzat látványát is meg tudja bontani. Nem javasolt a berendezést a főhomlokzat közepére helyezni, hanem esztétikusabb és településképileg is szerencsésebb hely az oldalhomlokzat, esetleg egy takart hely, hiszen a legtöbb esetben nem a fény, hanem a hangjelzés és a biztonsági szolgálathoz való közvetlen kapcsolat a lényeges a riasztás folyamatában.

Légvezetékek

Településeinken nagy gondot jelent a mára már kaotikussá vált légvezetékek visszataszító látványa. Sok település ófalui részén már csak földkábeles bekötéseket engedélyeznek. Chernelházaadamonya is olyan értékes településrészekkel rendelkezik, ahol érdemes lenne a kiváltások lehetőségével élni.

Feliratok, reklámok

A településen ne használjunk világító, villogó feliratokat, helyettük alkalmazzunk megvilágítást! Cégek egyébként feliratok készítésekor használjunk természetes alapanyagokat, például fát.

VÁROSÖKOLÓGIA_{BT.}

Készült Chernelházadamonya Községi Önkormányzata megbízásából, a településképféldelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Polgármester: Németh László

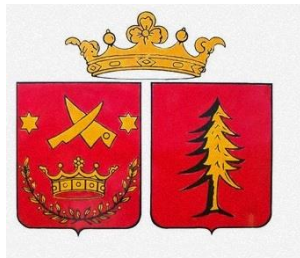
Főépítész: R. Takács Eszter

Szerzők: Virág Attila, Orosz György

Fotók: Orosz György

Ábrák: Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft., Orosz György, Virág Attila

A kiadványra a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

Chernelházadamonya, 2017.